

Strandlinjeformationer i Klikten.

Sollerön – en c:a 3 000 år gammal ö

Det kan kanske vara av intresse att i en bok om hembygden titta lite närmare på hur vår ö en gång i tiden bildades. Avsikten med detta inlägg är endast att sammanställa och i enkla ordalag redogöra för vad man känner till genom utförda geologiska undersökningar i Siljanstrakten.

För att börja från början så täcktes hela Skandinavien av en stor ca 3.000 m tjock landis. Denna började så sakta att smälta av från söder mot norr, och isranden stod vid Skåne ca 11.000 f. Kr. för att passera Sollerön ca 7.300 f. Kr. Iskantens tillbakagång vid landisens avsmältning har studerats bl. a. vid Leksand, och där har man konstaterat en hastighet som normalt varierar mellan 200 och 250 m/år. Lokalt har hastigheter på ca 1.000 m/år påträffats. När isen avsmält steg havsytan kraftigt, och när endast små rester av inlandsisen åter-

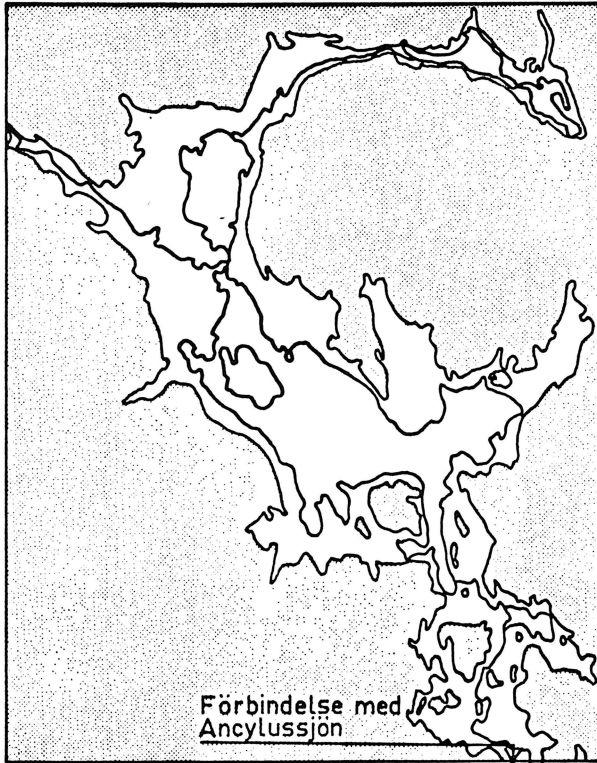
stod i de nordligaste delarna av landet omkring 6.500 f. Kr., var Siljan en havsfjärd till Ancylussjön (dåtidens Östersjön). Ancylussjön var ett innanhav med sött vatten uppkallad efter en sötvattensnäcka.

Havsfjärden nådde en nivå av ca 210 m över dagens havsytta och täckte stora delar av Siljansdalen (se fig). Detta styrks av strandlinjer runt hela Siljansbäckenet. Eftersom Solleröns högsta punkt ligger på nivån ca 202 m. ö. h., utgjorde den under Ancylusstadiet en del av havsfjärdens botten. När inlandsisen lämnat landet, påbörjades landhöjningen. Genom den enorma istyngden hade jordskorpan blivit intryckt och strävade efter isavsmältningen att återintaga sitt jämviktsläge. (Jämför: När man släpper trycket på en boll, återtar den sin form.) Landhöjningen beräknas numera fortgå med en hastighet av ca 5 mm/år. Denna siffra har tidigare varit betydligt större, eftersom landhöjningen nu är en avstannad rörelse. Allt eftersom landhöjningen fortskred, skedde en uppgrundning av havsfjärden, varvid Sollerön började bli synlig. Vattendjupet blev allt mindre, och till sist höjde sig fjärdens botten vid Leksand över havsytan. Härigenom avsnördes Siljan från havet och blev en insjö. Utflödet från Siljan skar sig ned i den forna havsbotten, och den södra delen av Österdalälven bildades. Siljan och således även Sollerön skall enligt vissa källor ha fått sitt nuvarande utseende under andra årtusendet f. Kr. Detta innebär att Solleröns nuvarande strandplan har utarbetats under en tid av 3—4.000 år.

Till en början saknades vegetation helt på Sollerön, som endast var uppbyggd av de jordarter som inlandsisen och Ancylussjön avsatt. Dessa jordarter är i huvudsak morän (osorterad jordart bestående av krossat berg av alla fraktioner) resp. finkorniga sediment (huvudsakligen mjåla och lera). Vid Agnmyren i Utanmyra täcks nu mjålan av gyttna, vasstorv och kärrtorv. Av denna lagerföljd framgår att Agnmyren till en början var en vik av Siljan, då gyttna avsattes, innan vassen drog in och viken grundades upp.

Slutligen kan det vara av intresse att nämna, att vår hembygd har haft innevånare ända sedan tidig stenålder, närmare bestämt trindyxtid. Beviset för detta utgöres av en nätsticka, som påträffades i Agnmyren i ett lager som bestämts vara ca 5.000 år gammalt, d. v. s. från trindyxtid.

Åke Knutz

Ancylossjöns utbredning
kring Siljansbäckenet.

- Ancylossjöns utbredning
- land som ej varit täckt av vatten